

APSTIPRINU

Latgales industriālā tehnikuma
direktore I. Ostrovska

2022.gada 30.novembrī

**Darba aizsardzības instrukcija Nr. 30
autobusa (mikroautobusa) vadītājam**

1. Vispārīgās prasības.**1.1. Nosacījumi autobusa vadītāja darba izpildei:**

1.1.1. vecums	no 18 gadiem
1.1.2. veselības pārbaude	saskaņā ar LR spēkā esošo likumdošanu par transportlīdzekļu vadītāju veselības pārbaudes kārtību
1.1.3. kvalifikācija	atbilstoša transporta līdzekļa vadītāja tiesības
1.1.4. instruktāžas:	
1.1.5.1. ievadapmācība	stājoties darbā
1.1.5.2. instruktāžas darba vietā	stājoties darbā un atkārtoti - ne retāk kā vienu reizi gadā

1.2. Autobusa vadītāja darba raksturīgās īpatnības:

1.2.1. pārvadāt pasažierus atļauts vadītājiem, kas izgājuši medicīnisko apskati pirms stāšanās darbā, apmācību pirmās palīdzības sniegšanā ceļu satiksmes negadījumā cietušajiem un kuriem ir tiesības vadīt kategorijai atbilstīgus transportlīdzekļus;

1.2.2. pieņemot vadītāju darbā, viņa atbildībā nodod transportlīdzekli. Pēc noformēšanas darbā vadītājam saskaņā ar aktu jāpieņem transportlīdzeklis un jāveic tikai tas darbs, ko uzticējusi uzņēmuma vadība. Aizliegts veikt darbu, kas neietilpst vadītāja pienākumos, bez atļaujas un instruktāžas;

1.2.3. vadot autobusu, vadītājam jābūt attiecīgā transportlīdzekļa vadīšanas tiesību apliecībai un tehniskajai pasei;

1.2.4. transportlīdzeklī nedrīkst pārvadāt lielāku pasažieru skaitu, nekā tas norādīts transportlīdzekļa tehniskajā raksturojumā. Pasažieri jāizvieto tā, lai tie netraucētu vadītāju un neierobežotu viņa redzamību;

1.2.5. pārvadājot bērnus, autobusā jāatrodas vismaz vienam pieaugušajam pavadonim. Šādam transportlīdzeklī priekšpusē un aizmugurē jāpiestiprina pazīšanas zīme: dzeltens kvadrāts (malas garums no 200 līdz 300 mm) ar sarkanu apmali (apmales platums - 1/10 no malas garuma) un ceļa zīme – „**Bērni**”;

1.2.6. autobusiem jābūt aprīkotiem ar:

1.2.6.1. avārijas zīmi;

1.2.6.2. medicīnisko aptieciņu (autobusiem, kuros ir vairāk kā 25 vietas, - ar divām aptieciņām);

1.2.6.3. ugunsdzēsamo aparātu (autobusiem ar pilnu masu virs 5 t - ar diviem aparātiem);

1.2.6.4. konstrukcijā paredzētajām drošības jostām;

1.2.6.5. aizplombētu augšējo avārijas lūku;

1.2.6.6. sānu avārijas izejām (pa divām no katras kustības puses) caur logiem, kas apgādāti ar ierīcēm aiļu atbrīvošanai no stikliem;

1.2.6.7. augšējai un sānu avārijas lūkām jābūt apgādātām ar uzrakstu, kurā norādīts, kā tās izmantot avārijas gadījumā, uzrakstam jābūt redzamā vietā.

1.3. Darba vides riska faktori:

1.3.1. kustošās mašīnas un mehānismi;

1.3.2. paaugstinātais putekļu un kaitīgo gāzu daudzums darba vides gaisā;

1.3.3. fiziskās un nervu psihiskās pārslodzes;

1.3.4. lokālā un vispārējā transporta vibrācija;

1.3.5. redzes piepūle.

1.4. Kolektīvie un individuālie darba aizsardzības līdzekļi un to lietošana – saskaņā ar uzņēmumā apstiprināto sarakstu.

1.5. Uguns- un sprādziendrošības pasākumi:

1.5.1. uzpildīt benzīnu drīkst tikai tad, kad dzinējs nestrādā;

1.5.2. nesmēķēt un nelietot atklātu uguni, uzpildot autobusu, barošanas sistēmas un degvielas tvertņu tiešā tuvumā;

1.5.3. nesildīt dzinēju ar atklātu liesmu un neizmantot uguni, nosakot un labojot mehānismu bojājumus;

1.5.4. nokomplektēt autobusu ar ugunsdzēsības aparātiem saskaņā ar p.1.2.6.3. prasībām;

1.5.5. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsamajiem līdzekļiem;

1.5.6. ievietot izlietoto slaukamo materiālu un eļļainos slaukus metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem.

1.6. Elektrodrošības prasības:

1.6.1. remontējot un apkalpojot autobusu, tā vadītājam bez īpašas tiešā vadītāja atļaujas aizliegts strādāt ar rokas elektroinstrumentiem;

1.6.2. aizliegts remontēt darbā izmantojamos elektroinstrumentus un pārnēsājamās elektriskās gaismekļus. Šo darbu drīkst veikt tikai elektromontieris.

1.7. Darba higiēnas prasības:

1.7.1. sadzīves un sanitārām telpām jābūt aprīkotām ar skapi specapgērbu glabāšanai, ar izlietni vai dušām un ar ierīcēm specapgērbu žāvēšanai;

1.7.2. aukstajā gada laikā (gaisa temperatūra -16°C un zemāka), ja remonta darbs notiek zem klajas debess, jānodrošina strādājošajiem telpas, kur var sasildīties.

1.8. Par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.

1.9. Nekavējoties ziņot tiešajam darba vadītājam, darba devējam vai viņa pilnvarotai personai par nelaimes gadījumu vai situāciju, kura apdraud cilvēka veselību vai dzīvību.

2. Darba aizsardzības prasības, uzsākot darbu

2.1. Sakārtot specapgērbu (darba apģērbu) un individuālās aizsardzības līdzekļus.

2.2. Veicot darbu sarežģītos klimatiskos apstākļos vai izbraucot jaunā maršrutā, pirms izbraukšanas autobusa vadītājam jāiziet pirmsreisa instruktāža.

2.3. Pirms izbraukšanas jāpārbauda autobusa tehniskais stāvoklis, īpašu uzmanību pievēršot stūres vadības, bremžu, apgaismojuma, signalizācijas, riepju darba kārtībai.

2.4. Jāpārbauda aptiecināšanas komplektācija, nepieciešamo instrumentu, avārijas zīmju esamība, ugunsdzēsības aparātu darba kārtība u.t.t.

2.5. Jāaizvāc visi nepiederošie priekšmeti no autobusa salona un kabīnes.

2.6. Jāsaslauka uz kabīnes grīdas izlietos degvielas un eļļošanas materiālus. Grīdai kabīnē jābūt gludai un tīrai.

2.7. Sagatavojot autobusu braukšanai ar gāzes degļu palīdzību, jāievēro degļu izmantošanas ugunsdrošības noteikumus.

2.8. Neuzsākt darbu, ja ir slikta pašsajūta, reibonis un tml.. Ziņot par to tiešajam darba vadītājam, griezties pie ārsta.

3. Darba aizsardzības prasības, veicot darbu

3.1. Autobusa dzinēju iedarbina ar startera palīdzību. Izmantot palaišanas rokturi drīkst tikai izņēmuma gadījumos, izpildot sekojošās prasības:

3.1.1. neieslēdzot aizdedzi, pagriezt kloķvārpstu, pārliecināties, ka ātrumpārslēga svira atrodas neitrālā pozīcijā;

3.1.2. ieslēgt aizdedzi;

3.1.3. palaišanas rokturi pārvietot no lejas uz augšu, to neaptverot.

3.2. Aizliegts buksēt autobusu, lai iedarbinātu dzinēju (pēc remonta, nakts stāvēšanas).

3.3. Degvielas uzpilde pieļaujama tikai pēc tam, kad izslēgts dzinējs.

3.4. Aizliegts iesūkt etilbenzīnu un izpūst sistēmu ar muti.

3.5. Lietus, sniega un atkalas laikā jābūt uzmanīgiem, kāpjot autobusā un izkāpjot no tā. Savlaicīgi jānotīra ledus, sniegs un netīrumus no kāpšļiem.

- 3.6. Radiatora aizbāzni attaisīt uzmanīgi, lai pasargātu rokas un seju no apdegumiem.
- 3.7. Nostiept ventilatora siksnu, pārbaudīt ūdens sūkņa stiprinājumu un pievilkt blīvslēgus drīkst tikai tad, kad ir izslēgts dzinējs.
- 3.8. Pirms uzsākt braukšanu atmuguriski, vadītājam jāpārlicinās, ka neviens viņu neapbrauc, ka tuvumā nav cilvēku vai jebkādu šķēršļu, jādod brīdinošs skaņas signāls.
- 3.9. Kustības laikā jāseko, lai pasažieri izpildītu sekojošas drošības prasības:
- 3.9.1. pasažieriem, kuru sēdvietas aprīkotas ar drošības jostām, braukšanas laikā jābūt piesprādzētiem;
  - 3.9.2. pasažieriem atļauts iekāpt transportlīdzeklī un izkāpt no tā tikai pēc tam, kad transportlīdzeklis pilnīgi apstājies. Tas jā dara no ietves vai ceļa nomales puses;
  - 3.9.3. pasažieriem aizliegts:
    - 3.9.3.1. braukšanas laikā traucēt transportlīdzekļa vadītāju vai novērst viņa uzmanību;
    - 3.9.3.2. atvērt braucoša transportlīdzekļa durvis;
    - 3.9.3.3. atvērt stāvoša transportlīdzekļa durvis, ja tas apdraud ceļu satiksmes drošību vai traucē citus ceļu satiksmes dalībniekus;
    - 3.9.3.4. atstāt sēdvietu bez uzaicinājuma, ja transportlīdzeklis apturēts pēc policijas darbinieka vai zemessarga pieprasījuma.
- 3.10. Izpildot plānoto remontu vai tehnisko apkopi, jāievēro sekojošas prasības:
- 3.10.1. remontējot autobusu, darba vietu jātur tīru un to nedrīkst aizkraut. No grīdas jānotīra izlietās eļļas, benzīnu, solidolu u.c. Mazgāšanai izmantotos šķidrumus izliet tikai tarā.
  - 3.10.2. atstājot autobusu tehniskās apkopes vietā, tas jānobremzē ar rokas bremzi un jāizslēdz aizdedze. Uz stūres jākarina uzraksts: "Dzinēju neieslēgt - strādā cilvēki!";
  - 3.10.3. neatstāt instrumentus uz kāpšļiem, motora pārsega, apskates šahtas malas;
  - 3.10.4. strādājot zem autobusa, jāizmanto lažas;
  - 3.10.5. ceļot autobusu ar domkrata palīdzību, nepieļaut tā nošķiešanās (domkratam jāstāv vertikāli, atbalstoties pret grunti ar visu pamatni). Domkrata galvai visā tās plaknē jābūt atbalstītai pret asi vai pret speciālu fiksēšanas vietu. Ja grunts ir mīksta, zem domkrata jāpaliek dēļis. Zem nepaceltajiem riteņiem jāpaliek bremžu kurpes (atturusi). Aizliegts strādāt zem autobusa, kas pacelts tikai ar domkrata (elektrotelfera) palīdzību, bet nav atbalstīts uz stēķiem;
  - 3.10.6. demontēšanas un montāžas darbiem jāizmanto darba kārtībā esošas atslēgas u.c. rokas instrumentus. Grūti atskrūvējamus uzgriežņus samitrināt ar petroleju, pēc tam atskrūvēt ar atslēgas palīdzību;
  - 3.10.7. aizliegts tīrīt dzinēju ar benzīnā samērcētu slauķi;
  - 3.10.8. riepas pumpēt tikai stendos. Ja riepas tiek pumpētas uz ceļa, riteni novietot ar atslēgas rīņi pret zemi.
- 3.11. Veicot autobusa remontu uz ceļa, jāievēro sekojošas prasības:
- 3.11.1. jāizsēdina pasažieri;
  - 3.11.2. jānobrauc ceļa malā;
  - 3.11.3. jāieslēdz aizmugurējās ugunsis;
  - 3.11.4. jāieslēdz pirmais ātrums;
  - 3.11.5. jāpaliek zem riteņiem bremžu kurpes.

4. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās.

- 4.1. Ja, uz ceļa notikusi autobusa bojāšanās, jāziņo uzņēmuma vadībai par notikušo un jārīkojas pēc tās norādījumiem.
- 4.2. ja iegūta trauma vai notikusi pēkšņa saslimšana, darbs jāpārtrauc, par notikušo jāziņo tiešajam vadītājam, jāsaņem pirmā palīdzība, bet nepieciešamības gadījumā jādodas pie ārsta;
- 4.3. ja nelaimes gadījums noticis ar citu darbinieku, sniegt viņam pirmo palīdzību, pārtraukt darbu, paziņot par notikušo savam vadītājam (vai iestādes vadībai), nepieciešamības gadījumā

izsaukt ātro palīdzību (tālr. **113 vai 112**), saglabāt notikuma apstākļus, ja tas nerada briesmas apkārtējiem

4.4. Ja noticis ceļu satiksmes negadījums:

4.4.1. neatkarīgi no transportlīdzekļa norīkojuma un veicamā darba jādara viss iespējamais, lai cietušajam sniegtu pirmo palīdzību;

4.4.2. jāizsauc ātrā medicīniskā palīdzība, bet ja tas nav iespējams, cietušais ar garāmbraucošu vai savu transportlīdzekli jānogādā tuvākajā medicīnas iestādē, kur jāpaziņo savs uzvārds, transportlīdzekļa valsts numurs (uzrādot vadītāja apliecību vai citu personu apliecināšu dokumentu un transportlīdzekļa reģistrācijas dokumentu);

4.4.3. jāatgriežas ceļu satiksmes negadījuma vietā;

4.4.4. par ceļu satiksmes negadījumu jāpaziņo policijai un turpmāk jārīkojas pēc tās norādījumiem.

4.5. Visos avārijas gadījumos, kas notikuši pasažieru pārvadāšanas laikā, jāveic pasākumi, lai pasažieri tiktu nogādāti paredzētajā vietā ar citu transporta līdzekli.

5. Darba aizsardzības prasības, beidzot darbu

5.1. Maiņas beigās pārbaudīt autobusa tehnisko stāvokli un par visiem bojājumiem ziņot dežurējošajam mehāniķim vai citai atbildīgajai personai.

5.2. Pārbaudīt autobusa salonu. Aizvēkt no tā nepiederošus priekšmetus, uzslaucīt uz grīdas izlietos benzīnu, solidolu, eļļas u.c.

5.3. Izlietotos slauķus ievietot metāla kastē ar cieši piegulošu vāku.

5.4. Pārbaudīt darba instrumentu un palīgierīču esamību, komplektāciju, darba kārtību, kā arī medicīniskās aptieciņas, zīmju, uzrakstu esamību un komplektāciju.

5.5. Izpildīt higiēnas prasības: pēc darba nomazgāt rokas un seju ar ziepēm, nepieciešamības gadījumā nomazgāties dušā.

5.6. Darba apģērbu nolikt tam speciāli paredzētā vietā. Ja nepieciešams, nodot to tīrīšanā.

Sastādīja: darba aizsardzības speciālists _____ S.Naglis